

TEZAURUL DE LA BRĂTUȘENI (SĂRATA ALBĂ), RAIONUL EDINEȚ (SEC. XVI)*

Ana NICULIȚĂ, Eugen NICOLAE

În 1957, cu prilejul construirii digului unui iaz în hotarul localității Sărata Albă, componentă a satului Brătușeni, raionul Edineț, a fost descoperit un mic tezaur de monede și podoabe de argint, într-o pânză în întregime putrezită. Un învățător a informat despre descoperire Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei și, drept urmare, G. Cebotarenco a efectuat o deplasare la Sărata Albă pentru a verifica informația și a recupera obiectele.¹ Tezaurul a fost inclus în colecțiile Muzeului de Arheologie al Institutului de Arheologie din Chișinău în două etape: în 1972 - nouă monede (nr. 1-9 din catalogul nostru; inv. nr. 401-409) și în 1976 - fragmente dintr-o monedă (nr. 10) și cinci cercei (inv. nr. 1125-1129 și 1162). A fost semnalat și un inel care nu a fost recuperat. Muzeul posedă deci 10 monede, dintre care 8 sunt aspri otomani (înregistrați inițial ca piese tătarești) și doi denari ungurești și cinci cercei cu montura sferică și ornamentați cu piramide din granule. Toate aceste piese au fost publicate preliminar cu multe erori. Cei doi denari ungurești sunt cuprinși în repertoriul lui A. Nudelman ca descoperiri izolate de la Fântâna Albă, raionul Edineț.² Ulterior li s-au adăugat "aspri crimeeni de la Mengli Giray" (este vorba de asprii otomani) și cerceii, fiind prezentați drept tezaurul de la Fântâna Albă, datat în al doilea sfert al sec. XVI³. Observând prezența unor podoabe de aceeași factură (în special cercei cu montura sferică sau poliedrică, ornamentați cu piramide din granule), adesea identice, în descoperiri datate între sfârșitul sec. XV și al treilea sfert al sec. XVII, P. Bîrnea, A. Nudelman și Tatiana Reaboi au întocmit un bilanț cu ocazia analizei a două tezaure: Sărata Nouă, raionul Fălești și Bălțata, raionul Criuleni⁴. Din păcate, concluziile autorilor au fost viciate de noi confuzii și de imposibilitatea de a verifica datarea unor descoperiri mai vechi. Astfel, cei cinci cercei de la Sărata Albă, menționați deja în așa-zisul tezaur de la Fântâna Albă, au fost incluși din greșeală și în tezaurul de la Sărata Nouă (cu monede poloneze, lituaniene, ungurești și otomane), datat în al doilea deceniu al sec. XVI⁵ (rezultă că, în cursul analizei, autorii i-au comparat cu ei înșiși). Trebuie să subliniem că în colecțiile publice din Chișinău nu am regăsit nici o monedă din tezaurul de la Sărata Nouă (probabil că au rămas în posesia descoperitorilor). În privința tezaurului de la Bălțata, au fost oferite date noi doar despre podoabe și despre vasul în care a fost ascuns, pentru monede prezentându-se o listă preliminară publicată de A. Nudelman, fără însă a fi citată⁶.

Cum vechea datare a tezaurului de la Bălțata (către sfârșitul primului sfert al sec. XVII) a fost pusă sub semnul întrebării cu ocazia publicării detaliate a pieselor de aur otomane⁷, dubiu confirmat de autorii repertoriului de tezaure medievale din muzeele orașului Chișinău, volum în care a fost inclus și tezaurul de la Brătușeni,

dar fără semnalarea tuturor erorilor din literatură și cu date sumare asupra monedelor⁸, prezentăm aici catalogul acestora, însoțit de câteva observații:

IMPERIUL OTOMAN

Selim I 918-926 H (1512-1520)

Av. Sultan / Selim / şah / bin / Bayezid han. Srećković⁹ A, Ölçer¹⁰ A, Nicolae¹¹ III.

Atelier neprecizat

1. AR ↙ 0,61 g; 8×11 mm. Rv. neprecizat.

2. AR 0,64 g; 9×10 mm. Av. incus.

Süleyman I 926-974 (1520-1566)

Kostantaniye

Av. Sultan / Süleyman / bin * şah / Selim şah. Srećković A.

Rv. Azze nasrühü be duri / _Kostantaniye / sene / 926; stea în centru. Srećković I.

3. AR. ↘ 0,69 g; 11×12 mm.

Üsküp

Av. Legendă circulară: (Sultan) Süleyman şah bin Selim han; stea în centru. Srećković, emisiunea jubiliară I.

Rv. Legendă circulară: Hullide mülkühü (duribe Üsk)üp (926); stea în centru. Srećković VIII.

4. AR. 0,65 g; 10×12 mm.

Mudava

Av. (Sultan) / Süleyman / (bi)n han / Selim. Srećković H.

Rv. (Azze) nasrühü / (duri)be / (Mu)dava / sene / 9 (26). Finalul numelui atelierului: vav-he. Cf. Srećković II.

5. AR ↙ 0,54 g; 11 mm.

Selim II 974-982 H (1566-1574)

Belgrad

Av. (Sultan) / bin Süleyman / han . Srećković A.

Rv. (Azze) nasrühü / (duri)be / (Bel)grad / Cf. Srećković IIa.

6. AR ↑ 0,68 g; 9×10 mm.

Novabirda

Av. Ca mai sus. Srećković A.

Rv. Azze nasrühü / duribe / Novabirda / 974 / sene . Srećković IIa.

7. AR ↓ 0,69 g; 11×13 mm.

Üsküp

Av. Ca mai sus, dar han cu finala în dreapta elifului, în rând cu bin. Srećković -; cf. A.

Rv. (...Üsk)üp / sene / 974. Cf. Srećković II.

8. AR ↗ 0,48 g; 11×13 mm.

UNGARIA

Matia Corvin (1458-1490)

Kremnica

9. AR ↑ 0,39 g; 15 mm. Pohl¹² 221 - 4, Mühlstein-Langsfelder, anii 1479-1485.

Vladislav II (1490-1516)

Kremnica

10. AR fragmentat. Neprecizat; cf. Pohl 241-2 / 253-3, Hans Thurzó, anii 1500-1502 / 1511.

Asprii lui Selim I, cei mai vechi din acest depozit, aparțin grupei situate la începutul domniei de S. Srećković și C. Ölçer și la sfârșitul acesteia de numismații români¹³. Poziția lor aici ca și în necropola de la Enisala, jud. Tulcea¹⁴, se potrivește mai bine cu datarea spre sfârșitul domniei, care pare a fi confirmată și de lotul de aspri otomani din tezaurul de la Săseni, raionul Călărași, în care cele mai recente emisiuni aparțin celorlalte două grupe¹⁵.

Fiecare dintre marile grupe de aspri din epoca lui Süleyman I este reprezentată la Brătușeni de către un exemplar. Se cuvine remarcat cel bătut, probabil, în 1566¹⁶, la Mudava (Moldova Veche, jud. Caraș-Severin), singurul atelier monetar otoman situat în România. Aspri provenind din această monetărie au mai fost identificați în nouă tezaure aflate pe teritoriul Moldovei medievale¹⁷, la Arsura, Zăpodeni și Bălești, com. Delești, în jud. Vaslui, Leușeni și Onești, în raionul Hâncești, Stohnaia, Echimăuți și Rezina, în raionul Rezina, și Topala, în raionul Cimișlia¹⁸. Pentru Țara Românească, amintim tezaurul de la Radu Vodă, com. Izvoarele (jud. Giurgiu)¹⁹, iar pentru imperiu, cele din Serbia, de la Šetonja și dintr-o localitate necunoscută²⁰. Dintre asprii lui Selim II, reține atenția cel de la Üsküp (nr. 8), cu aversul reprezentând o variantă atestată și în tezaurul de la Radu Vodă, dar pentru monetăria de la Bursa²¹.

Revenind la podoabe, precizăm că ele sunt de obicei numite verigi de tâmplă de cercetătorii de la Chișinău și cercei de arheologii din România. Masivitatea unor piese pare să se opună a fi considerate cercei de ureche. Au fost însă semnalate și exemplare atașate de lăntișoare, cum sunt cele dintr-un mic depozit de podoabe de la Saharna Veche, raionul Rezina, datat în sec. XVII²². Editorii acestuia consideră că piesele din categoria avută aici în vedere ar fi fost utilizate ca pandantive, idee inacceptabilă din cauza formei lor, dar care sugerează o soluție rezonabilă, în concordanță cu moda podoabelor complexe incluzând cercei și pandantive încadrând fața²³. Se pare că cerceii erau într-adevăr suspendați prin lăntișoare de coafură, dar atârnav doar până la înălțimea lobilor urechilor cu scopul de a-i scuti să susțină o greutate excesivă; erau apoi prinși și de lobi și deci chiar piesele foarte grele ar putea fi considerate drept cercei de ureche. Desigur că discuția nu poate fi închisă, fiind dificil de reconstituit maniera de purtare a tuturor acestor piese, care sunt de o mare varietate, dar, spre simplificare, le vom numi în continuare cercei.

În privința cronologiei, subliniem că presupusul decalaj de peste un secol dintre tezaurele de la Brătușeni și Bălțata a fost drastic redus prin redatarea acestora spre sfârșitul domniei lui Selim II respectiv în 1595. De asemenea două dintre tezaurele pe care se bazează în bilanțul citat mai sus acceptarea prezenței acestor cercei în sec. XV au fost eliminate din discuție: Fântâna Albă, care nu

există, așa cum am demonstrat, și Sărata Nouă, care nu cuprinde podoabe. Vom trece în revistă și alte descoperiri, utilizate în același bilanț, a căror datare nu era de regulă asigurată: Suceava, Țifești și Olteni, com. Vârteșcoiu (jud. Vrancea), Cotu Morii, com. Popricani (jud. Iași), Onești (raionul Hâncești) și Iagorlâc (raionul Dubăsari). Cerceii (cu montura poliedrică) recoltați în 1952 din necropola de la Suceava (platoul din fața cetății) au fost datați, într-un raport preliminar, în sec. XV și la începutul secolului următor²⁴. De fapt, este vorba de datarea de ansamblu a necropolei, bazată pe monede, dar descoperirile au rămas inedite și deci nu avem aici un reper sigur. Ascunderea tezaurului de la Țifești (cu patru cercei, dintre care doi cu montura sferică, ceilalți de tip coșuleț, și zece nasturi) nu mai este situată în 1490-1491²⁵, ci către sfârșitul domniei lui Bayezid II (1481-1512), poate în 1507, în timpul luptelor dintre Radu cel Mare și Bogdan III²⁶, dar pentru mai multă siguranță trebuie reluat studiul tezaurului. Editorul său, care propusese cu bună dreptate la nivelul cercetării de atunci anii 1490-1491, pe baza monedelor, atrăgea totuși atenția că nu a găsit analogii în sec. XV pentru podoabe și că nasturii sunt identici cu cei dintr-un portret votiv al doamnei lui Neagoe Basarab (1512-1521)²⁷. Pornind de la vechea datare a tezaurului de la Țifești au fost dateate prea timpuriu două depozite compuse numai din podoabe (similare cu cele dateate acum prin monede în a doua jumătate a sec. XVI): Olteni (cu doi cercei cu montura poliedrică și pandantive foliace și un cercel cu montura discoidală)²⁸ și Șendreni, jud. Galați (cu trei cercei cu montura sferică)²⁹. Tezaurul de la Cotu Morii (cu un cercel cu montură poliedrică și altul cu montura sferică) a fost datat în 1523, considerându-se eronat că asprii lui Süleyman I (încă inediti) ar fi fost bătuți în 1520 (anul ascensiunii la tron)³⁰, dar reexaminarea monedelor în lumina noii cronologii a emisiunilor sultanului va indica cu siguranță un moment mai recent. Datarea tezaurului de la Onești (cu doi cercei cu montura sferică) este astăzi asigurată³¹, el fiind contemporan cu cele de la Brătușeni și de la Cândești, jud. Vrancea (cu șase cercei cu montura poliedrică - între care unul cu pandantive foliacee, unul cu montura sferică și unul cu montura discoidală și pandantive foliace)³², iar pentru cel de la Iagorlâc, cel mai recent (datat după 1659)³³, va trebui să așteptăm să fie publicat cu detaliile necesare.

Pentru începutul sec. XVII menționăm tezaurele de la Purcari, raionul Ștefan Vodă (cu doi cercei cu montura sferică) și de la Dezghingea, raionul Comrat (cu doi cercei cu montura poliedrică), ambele semnalate de A. Nudelman (după notele de inventar întocmite de B. Mitrea, V. Canarache și C. Preda)³⁴, încheiate cu monede bătute în 1601³⁵. Deși nu ne-am propus să depășim cadrul geografic și istoric al Moldovei medievale, invocăm și două exemple dobrogene cu datări prea timpurii. Astfel, doi cercei cu montura poliedrică găsiți în mormântul nr. 42 din necropola de la Enisala au fost datați în sec. XVI pe baza presupusei prezențe în inventar a unui aspru atribuit lui Bayezid II³⁶. În realitate, în acest mormânt (în care au fost îngropate două fete) s-au găsit un aspru de la Murad III (1574-1595) și un altul de la Murad IV (1623-1640)³⁷. Tot la Enisala, în mormântul nr. IX, a fost aflat un cercel de tip coșuleț analog pieselor de la Țifești și datat în sec. XV-XVI³⁸, dar cele mai vechi înmormântări din necropolă se situează către sfârșitul domniei lui

Selim I (1512-1520)³⁹. Observăm că, pentru spațiul discutat aici, existența acestor podoabe este atestată în sec. XVI și în prima jumătate a celui următor, marea majoritate a descoperirilor situându-se în intervalul 1574-1601, iar prezența lor în afara acestei perioade nu se confirmă deocamdată. Desigur că este prematur a formula concluzii ferme înainte de întocmirea unei tipologii riguroase a acestor cercei și de editarea detaliată a loturilor monetare și a situațiilor observate în necropole.

În privința ascunderii depozitelor de la Brătușeni, Cândești și Șendreni, propunem data 1574, în timpul luptelor lui Ioan Vodă cu otomanii⁴⁰. Pentru depozitele formate numai din podoabe se pot eventual avea în vedere și alte momente de la sfârșitul sec. XVI. Urmând propunerea noastră, remarcăm locurile de descoperire care se află în zona în care s-au dat lupte: Cândești și Olteni, aproape de Jiliște (înfrângerea otomanilor de către moldoveni și "cazaccii" polonezi⁴¹ în aprilie 1574), și Șendreni, aproape de Brăila (cap de pod al imperiului la nord de fluviu, asediată și incendiată în mai 1574 de moldoveni și aliații lor). Îngroparea depozitelor de la Onești și Brătușeni se va fi produs în contextul teribilelor incursiuni ale tătarilor de după bătălia de la Roșcani (iunie 1574).

Note:

* Acest articol se bazează pe o comunicare prezentată la Simpozionul dedicat celei de-a 90-a aniversări a Societății Numismatice Române, București, 17-18 nov. 1993.

1. Mulțumim și aici dlui G. Cebotarenco, care a avut amabilitate de a ne comunica datele privind condițiile de descoperire.

2. A.A. Nudelman, *Topografija kladov i nahodok ediničnyh monet*, Chișinău, 1976, p. 136, nr. 15.

3. P.P. Bîrnea, A.A. Nudelman, T.F.Reaboi, *Dva monetno-veščevyh klada XVI i XVII vv.*, în *Arheologičeskie issledovanja v Moldavii*, 1985, Chișinău, 1990, p. 242.

4. *Ibidem*, p. 239-249.

5. *Ibidem*, p. 239-242; greșeală observată de Ana Niculiță și confirmată de G. Cebotarenco.

6. A se confrunta *ibidem*, p. 244-245 și A.A. Nudelman, op. cit., p. 122-123, nr. 49.

7. Ana Niculiță, E. Nicolae, *Monede de aur otomane din tezaurul de la Bălțata, raionul Criuleni, Rep. Moldova*, în BSNR, 86-87 (1992-1993), 1996, p. 167-177.

8. *Tezaurul din muzeele orașului Chișinău, secolele XVI-XVIII*, coord. V.M.Butnariu, Chișinău, 1994, p. 34-38, nr. 12 - Bălțata (E.Nicolae, V.M.Butnariu, Ana Niculiță, Vera Paiul) și p. 18-19, nr. 4 - Brătușeni (E.Nicolae, Ana Niculiță, Vera Paiul, V.M.Butnariu).

9. S.Srečković, *Osmanlijski novac kovan na tlu Jugoslavije*, Belgrad, 1987.

10. C.Ölçer, *Sultan Yavuz Selim şah bin Bayazid han' donemi osmanli sikkeleri 918-926 AH / 1512-1520 AD*, Istanbul, 1989.

11. E.Nicolae, recenzie a volumului lui S.Srečković (supra nota 9) în AIIA Iași, 25, 1988, 2, p. 555.

12. A. Pohl, *Münzzeichen und Meisterzeichen auf Ungarischen Münzen des Mittelalters 1300-1540*, Graz-Budapesta, 1982.

13. Vezi supra notele 9-10 și discuția la E.Nicolae, loc. cit.

14. M.Maxim, E.Nicolae, *Monedele otomane descoperite în necropola medievală de la Isalasa*, în Peuce, 10, 1991, 1, p. 559-560 și 569.
15. Ana Niculiță, Ana Buldureanu, E.Nicolae, *Les aspres ottomans du trésor de Săseni, dép. de Călărași (Rép. de Moldavie)*, în SCN, 11 (1995), 1997, p. 201-209.
16. E.Nicolae, *Problèmes actuels de la numismatique ottomane en Roumanie*, în Caietele Laboratorului de Studii Otomane, 2, 1993, p. 51; M.Maxim, K.MacKenzie, E.Nicolae, *Mudava - le seul atelier monétaire ottoman en Roumanie*, în *Historie économique et sociale de l'Empire ottoman et de la Turquie (1326-1960), Actes du sixième congrès international tenu à Aix-en-Provence du 1-er au 4 juillet 1992*, ed. D.Panzac, Paris, 1995, p. 227-233, text lipsit de ilustrație și cu alte greșeli datorate neglijenței editorului.
17. Vezi, mai detaliat, E.Nicolae, *Aspres ottomans de Mudava en Moldavie*, comunicare la al XII-lea Congres Internațional de Numismatică, Berlin, 8-12 septembrie 1997 (sub tipar în Actele congresului).
18. Paraschiva Stancu, *Contribuții la circulația monetară din Moldova în secolele XV-XVI pe baza tezaurului descoperit la Arsura (jud. Vaslui)*, în CN, 7, 1996, p. 173-190; idem, E.Obărländer-Târnoveanu, *Șase secole de relații româno-turce oglindite de numismatică*, catalog de expoziție, București, 1995, p. 19, nr. 62 (Zăpodeni); asprii tezaurului de la Bălești sunt inediți, cf. E.Nicolae, *Hibridna aspra Sulejmana I.*, în *Numismatičke Vijesti*, 34, 1992, p. 62-63; vezi *op. cit.*, supra nota 8, p. 19-24, nr. 5 (Leușeni) și 6 (Onești) și p. 17-18, nr. 2 (Stahnaia), unde nu se menționează piesa de la Mudava, identificată ulterior; tezaurul de la Echimăuți, inedit, se află în colecțiile Muzeului de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău (informație Raisa Tabuica, Ana Boldureanu și E.Nicolae), iar cel de la Topala, de asemenea inedit, în colecțiile Muzeului de Arheologie a Institutului de Arheologie (informație Ana Niculiță, Ana Boldureanu și E.Nicolae).
19. E.Nicolae, E.Păunescu, *Un tezaur din secolul al XVI-lea descoperit la Radu Vodă, comuna Izvoarele, județul Giurgiu*, în SCN, 10 (1993), 1996, p. 109-135.
20. Vesna Radić, E.Nicolae, S.Srečković, *Retke turske akče iz ostave načene u selu Šetonje*, în *Numizmatičar*, 18-19, 1996, p. 123-131; S. Srečković, *A hoard of Ottoman akches probably found in Southern Serbia*, în SCN, 10 (1993), 1996, p. 165-166.
21. E.Nicolae, E.Păunescu, *op. cit.*, p. 116-118, Ac și nr. 257.
22. A.N.Levinschi, T.F.Reaboi, *Starosaharnijanski klad XVII v.*, în *Arheologičeskie issledovanija v Moldavii*, 1986, Chișinău, 1992, p. 248-254.
23. Cf. Al.Alexianu, *Mode și veșminte din trecut*, București, 1987, p. 87, 114-117, 195-197, 205, 208, 352, 355-357 etc.
24. Colectiv condus de B.Mitrea și I.Nestor, *Șantierul Suceava, I. Platoul din fața cetății, 4. Cimitirul*, în SCIV, 4, 1953, 1-2, p. 356-364.
25. C.Moisil, *Monete și podoabe de la sfârșitul veacului al XV-lea (Tezaurul de la Țițești, jud. Putna)*, în BSNR, 13, 1916, 27, p. 3-16 și pl. I.
26. Luana Popa, E.Nicolae, *Un tezaur de aspri otomani de la începutul secolului al XVI-lea în colecțiile Muzeului Județean Brașov*, în BSNR, 80-85 (1986-1991), 1992, p. 150-151.
27. C.Moisil, *op.cit.*, p. 15-16.
28. N. Constantinescu, Gh. Untaru, *Podoabe feudale descoperite la Olteni (R. Focșani)*, în SCIV, 10, 1959, 2, p. 499-505.
29. I.T.Dragomir, *Vestigii milenare inedite în patrimoniul Muzeului Județean de istorie Galați - colecția Dr. Alexandru Nestor Măcelariu*, în Peuce, 9, 1984, p. 181-183 și 583-584.

30. Eugenia Neamțu, *Obiectele de podoabă din tezaurul medieval de la Cotu Morii, Popricani, (Iași)*, în *Arheologia Moldovei*, 1, 1961, p. 290-291 (monedele au fost determinate de O.Iliescu).
31. Vezi supra nota 8, p. 21-24, nr. 6 (E. Nicolae, Ana Boldureanu, V.M.Butnariu, Raisa Tabuica, Vera Paiul).
32. V.Bobi, *Tezaurul medieval de monede și podoabe descoperit la Cîndești-Vrancea*, în *Studii și Comunicări, Focșani*, 3, 1980, p. 11-126.
33. Semnalat de A.A.Nudelman, op. cit., p. 98-99, nr. 12.
34. Idem, *Neizdannyye monetnye klady XVI-XVII vv. iz Dnestrovsko-Prut'skogo regiona*, în *Srednevekoveye pamjatniki Dnestrovsko-Prut'skogo mezhdureč'ja*, Chișinău, 1988, p. 148-149, nr. 6 (Purcari); idem, *Klad zolotyh i serebrjanyh monet XVI - načala XVII v. iz Budžaka*, în *Arheologičeskie issledovanija srednevekovyh pamjatnikov v Dnestrovsko-Prut'skom mezhdureč'e*, Chișinău, 1985, p. 160-175 (Dezghingea).
35. Informație inedită (E.Nicolae).
36. Gh. Mănușu-Adameșteanu, *Necropola medievală de la Enisala, Raport preliminar de săpătură (1977)*, în *Peuce*, 8, 1980, p. 480, 482 și 485.
37. M.Maxim, E.Nicolae, op. cit., p. 564-565. nr. 61 și 82.
38. Gh. Mănușu-Adameșteanu, *Aspecte ale ritului și ritualului în lumina descoperirilor din necropola medievală de la Enisala*, în *Peuce*, 9, 1984, p. 356 și 714.
39. Opinie bazată pe descoperirile monetare, singurele publicate integral (cf. M.Maxim, E.Nicolae, op. cit., p. 568-569).
40. D.C.Giurescu, *Ion Vodă cel Viteaz*, București, 1974, p. 56-76.
41. M.Berindei, *Le problème des "Cosaques" dans la seconde moitié du XVIe siècle. À propos de la révolte de Ioan Vodă, voievode de Moldavie*, în *Cahiers du Monde Russe et Soviétique*, 13, 1972, 3, p. 338-367.

Le trésor de Brătușeni (Sărata Albă), dép. d'Edineț (XVIe siècle)

Résumé

On présente un petit trésor découvert en 1957, pendant la construction d'une digue. On a récupéré huit aspres ottomans (Selim Ier: atelier non précisé - 2 ex.; Süleyman Ier: Kostantaniye - 1, Üsküp - 1; Mudava - 1; Selim II: Belgrad - 1, Novabirda - 1, Üsküp - 1), deux deniers hongrois (Mathias Corvin et Vladislas II) et cinq boucles en argent à la monture sphérique et ornées de pyramides en petits grains. On passe en revue d'autres découvertes avec de bijoux de la même catégorie et on discute leur chronologie. En ce qui concerne l'enfouissement du dépôt, on propose de le situer à l'époque du conflit du prince Ioan Vodă de Moldavie avec les Ottomans, peut-être après la bataille de Roșcani (juin 1574), quand le pays a subi les terribles razzias des Tatars.